

Ե Ի

ՀԱՅԵՐԱՐԱՆ ՊԵՏԱՆԻ ՊՐԵՏԵԼԵԱՅ

ՄԱՆՆԱՆ ԵՍ ԶԵՁԻ ՄԵՐ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՌԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ՝ ԴՈՒԿ. Բ. 10:

ՀԱՅՈՐ Ի

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20 . 1867

թիվ 255

ԲՈՎԱՆԻՍԿՈՒԹԻՒՆ

Ամեն Նիկեացի և խորհուրդի Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

ԱՄԵՆ ԵՍ ԶԵՁԻ ՄԵՐ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՌԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ

Ամեն Նիկեացի և խորհուրդի Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Ամեն Նիկեացի և խորհուրդի Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20 . 1867

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20 . 1867

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20 . 1867

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20 . 1867

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

Երևանի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի և Կոստանդնուպոլսի խորհուրդի...

մէջ տեղաւորութիւն թափեր, այնպէս որ՝ անոր
ով՝ անոր հիւսն տեղ չըլլայ" : (Մաղ. Գ. 10) :
Կապիւն իշխաւ Լեւոնի Հաբեթուան օրերուն
Կապիւն իշխաւ իրրեւ յարմար կ'առաջարկուէին
նոյն ժամ թիւ և յորդորանաց հետեւեալ նիւ-

ժողովուրդը :
5. Կերպիւն — Վարդգէս Սեր
Տէրը Յիսուս Վրիս-
տոսի Լեւոնի, Գործին
ու թագաւորութեանը
վրայ :

6. Կերպիւն — Գոհութեան
աղօթքներ անցեալտար-
ուան ընթացքին մէջ
Լեւոնի, Երկրորդին
ու Լեւոնի իշխանութեան
պարկուած մասնաւոր
և ընդհանուր երկնաձիւր
չնորհաց համար : Եւ մե-
ղաց խոստովանութիւն :

7. Կերպիւն — Լեւոնի Լե-
գիւն համար : Թագա-
ւորներու և բոլոր իշ-
խանութեան տէր մար-
դոց համար : Տէրը
օրուան սուրբ պահու-
լուն համար : Գարձեալ
Լեւոնի՝ որպէս զի Լե-
ւոնի և Կորնելիան
յառաջագիւծութեան ար-
գելքներն և խորհրդո-
ւանքը վերան, Լեւոնի
Լեւոնի և բոլոր
Լեւոնի իրարու հետ խա-
ղաղութիւն ունենան :

8. Կերպիւն — Լեւոնի Լե-
տանաց համար : Կար-
դոց, Վարձարանաց
և Համալսարանաց հա-
մար : Օտար երկիրնե-
րու մէջ գտնուող զաւ-
ղերու համար :

9. Կերպիւն — Լեւոնի Վր-
րիստոսի Երկրորդի
Պաշտօնանշանութեան և Վր-
րիստոսի ծառայութեան
մէջ գտնուող բոլոր
մարդոց համար : Եւ
տուեղ շին ժողովուր-
դին Խորհրդի համար,
և մեր Տէրը Յիսուս
Վրիստոսի թագաւո-
րութեանը գալուն հա-
մար :

10. Կերպիւն — Լեւոնի Հի-
ւանդաց և վշտացեղ
համար : Երկրներու և
Որբերու համար, և Եր-
դարութեան աղագաւ
Հալածողներուն հա-
մար :

11. Կերպիւն — Լեւոնի Վր-
րիստոսի Երկրորդի
հաց համար, որպէս զի
անոնք եւանդեան, հա-
ւատարմութեան, սիրոյ
և սրբութեան մէջ ա-
ռիւն, և ժամանակիս
պարտուց կատարման ու
վտանգներուն դէմ գը-
նելու հաւատար Եւ-
տուեղ շին ժողովուր-
դին :

12. Կերպիւն — Վարդգէս Վրիս-
տոսի Երկրորդի
թեան վրայ (Երկրորդ
Երկր) :

Տրաւերն ընդունողներուն ամենէն
ընդունողի որ վերջ յիշուած Լեւոնի
արթնան համար հարկաւոր կարգադ-
րէին համարներն ընկու զանազանութիւն չը-
նէ : Եւ տարեկան Լեւոնի խորհրդներն
սովորութիւնն ընդունողները
ու ձեռնարկ տարի կը շատան : Հիմա գրեթէ

չկայ երկիր մը ուր աս սովորութիւնն ըն-
դունուած և կատարուած չըլլայ : Լեւոնի
կողմէն անուան տեղեկութիւններն ալ
իմացուած է որ այս անթիւ մատուցուած
աղօթքներն ընդունայն եղած չեն : Եւ
աղօթից և պաշտօնաց օրերէն ետքը
կրկին և կրկին անգամ տեսնուեցան առատ
հոգեւոր օրհնութիւններ, արդէն դարձի-
եկածներուն մէջ կրօնական արթնութիւն,
և առաջ անհոգութեամբ մեղաց մէջ ապ-
րոզներէն շատերուն դարձը :

Յատկապէս կը յորդորենք Տաճկաստա-
նի համար Խորհրդական Եղբարք որ այս
Լեւոնի Հաբեթին ըստ արժանոյն պա-
հելու զանազանութիւն չընեն, այլ մանա-
ւանդ սրտի մօթ և հաւատով խնդրեն
Եւտուեղ որ աս երկրին Երկրորդները
կենդանացն, անհոգներն ու անգիշերներն
արթնցնեն և դարձի բերեն, և հոգեւոր օրհ-
նութեամբ ընցունեն բոլոր երկիրը :

ՍՈՒՐՈՒՆԵ

Պէտք է մէջ ազգեցութեան տէր անձ
մը մօտեցնել Խորհրդական ժողովրդեան յա-
րեցաւ : Երկա Հոռութեան Հայ էր և
հարուստ ու պատուաւոր ընտանիքի մը
կը վերաբերէր : Հատոնց ի վեր լուսա-
ւորուած էր, բայց Պէտք է մէջ գտնու-
ող Նիզամի Վահանանքու զըլխաւո-
րին հետ մօտեցնելու և վիճաբանութեան
առթիւ որոշեց որ Պապականութենէ
յայտնապէս հրաժարի : Հապիւ (աս է
Սիւնալ անձին անունը) որ մը յիշեալ
Նիզամի Վահանային հետ տեսութիւն
ըրած տեսնը հարցուց անոր : « Երկեղ-
ցույ մէջ գտնուած պատկերներն աստուա-
ծային պաշտաման արժանի կը համարեմ » :

« Ոչ », ըսաւ Նիզամի : « Երբեք որ-
եալ նշանաբան իբր իրօք աստուածութիւն
և մարդկութիւն Վրիստոսի, ուստի և
աստուածային պաշտաման արժանի կը հա-
մարեմ » : « Եւ, կը համարեմ » ըսաւ
Վահանան : « Ուրեմն, ի՞նչ է պատճա-
ռը որ », ըսաւ Նիզամի, « Երկերի մը
մանող հազար հոգիէն ի՞նչ հարկեր ին-
տուն ու եօթը՝ երկրպագութիւն կ'ընեն
պատկերաց որոնք երկրպագութեան ար-
ժանի չեն, միայն երկու կամ երեք հո-
գի երկրպագութիւն կ'ընեն անոր որ գուր
երկրպագութեան արժանի կը համարեմ » :
« Եւ ի՞նչ չենք քան », ըսաւ Վահանան :
« Եւ միայն ժողովուրդը միշտ պաշտելու բան
մը կ'ուզէ, եթէ պատկերները չպաշտեն,
ուրիշ բան մը պիտի գտնեն պաշտելու :
Բայց քեզ և ինձ նման մարդիկ աստուա-
ծային բաներ միայն կը պաշտենք » : « Բայց
ի՞մ խիղճս հանգաւ չըլլար », ըսաւ Նի-
զամի, « եթէ մարդոց կուրք պաշտել տես-
նելով չըզոքեմ » : Նիզամի Վահանան
անոր աս խօսքին սա պատասխանը տուաւ :
« Գոն ի՞նչ բանի որ կ'ուզես » հաւատաւ,
միայն հանգաւոր կեցիք և Երկրորդ մէջ
մնացիք, տեղանքուն միտքը մի պղ-
տորեք : Հարկ չէ որ դու ալ ուրիշնե-
րուն հետ երկրպագութիւն ընես : պաշ-
տամանց արտաքին ձևերը միայն պահէ,
ալ ուրիշ բան հոգ մ'ընեն » : Եւ խօսքին
վրայ Նիզամի կ'աւ գնաց, զգալով որ
ամբարշտ կղերմ հաճեցնելու համար ա-
ւելի երկայն ատեն կեղծաւորութիւն ընե-
լու պիտի չկրնայ համբերել : ուստի և
Հոռութեան Երկրորդին ելելով Խոր-
քականաց Երկրաց : նոյն բանն ըրին ա-
նոր կինը և ազգականներէն ոմանք, և
բոլոր քաղերն մէջ աս գէպին վրայ կը-
խօսուէր : Եւ մարդը Պէտք է քաղերն
զըլխաւոր հրապարակներէն մէկուն մէջ
Մարտի Երկրորդի մէկ խանութը
բռնած է վարձքով : Կաթողիկոսութիւնը
ձեռնուելու լուրը տարածուելուն պէս՝ հին
յաճախորդներուն ամենն ալ անկա կոր-
ծանելու մօթ անոր հետ առուտուր ընե-
լէ հրաժարեցան : Բայց նոյն օրէն սկսեալ
Օսմանեան պաշտօնականներէն և զինուոր-

ներէն յաճախորդները հետզհետէ շատ-
ցան, քանզի կը տեսնէին որ աս մարդը՝ ճիշդ
կը խօսէր, օրինաւոր գին կը
պահանջէ, ապրանքն ալ ընտիր է : Վեր-
ջապէս՝ Կաթողիկոսութիւնը ձգած օրէն ի
վեր առաջուրէն շատ աւելի յաջող է : Եւ
մէն Կիրակի քանի մը երկտասարդ կը բե-
րէ քարոզ մօտիկ ընելու, և իր քարե-
կաններն Եւտուեղ խօսքին տեղեկացնե-
լու շատ փոյթ ունի :

ԼԵՆԻՆԻՍՏԻՆԻ ՄԻՈՒՐՈՒՆԵՆ ՀԻՄՆԵՐՈՐԴ
ԸՆԴՀԱՆՈՐ ԺՈՂՈՎՐԸ

(Հարգանքներով)

Միութեան աս Բնահանուր Ժողովին
կողմէն բոլոր Վրիստոսից զըլխաւոր
նպատակաւ հետեւեալ նամակն ալ պատ-
րաստուեցաւ :

« Երկրայ տարւոյս 1867, Օգոստոս ամ-
սոյն՝ կրօնական պաշտաման և խորհր-
դակցութեան համար աշխարհիս այլ և այլ
կողմերէն Եւտուեղ ժողովուրդ Վրիս-
տոսից, Վրիստոս Յիսուսով իրենց
Եղբայրներուն որ աշխարհիս վրայ տա-
րածուած են՝ իրենց սիրոյ ողջոյնը կը մա-
տուցանեն » :

« Մերեւել եղբարք՝ Տէր Սերն որ քա-
նի մը օր միտքան պաշտօնի և եղբայրական
խօսակցութեան բերկրալից արտօնու-
թիւնը վայելցնէք՝ խանդավառ սիրով
մեր խորհուրդները դէպ ի ձեզ դարձու-
ցիւք » :

« Կործակեցանք մանաւանդ անոնց վրայ՝ ու
րոնք իրենց Վրիստոսեան յուսոյն հա-
ղորդ շատ քիչ ընկերներ ունին : անոնց
վրայ՝ որոնք, իրենց քով մարդկային տե-
սանելի օգնութիւն չունենալով, հեծանու-
սութեան կամ մնապաշտութեան դէմ կը ու-
ռելու կանչուած են : վերջապէս անոնց
վրայ՝ որոնց արգելուած է հրապարակաւ
պաշտօն մատուցանել և օրհնել Եւտու-
րանին քարոզութիւնը մօտիկ ընել » :

« Եւ պարագաները, փոխանակ մեզ ձենէ
բաժնելու, ձեզի հետ աւելի սերտ կապակ-
ցութեան մը կը յորդորեն զմեզ, և աւելի
զգալի կ'ընեն մեզի որ մենք ամենքս մի ենք
ի Վրիստոս Յիսուս : Մենք աս միութիւնը
վայելելէն իրօք մեծ զօրութիւն քաղեցինք,
և մտադիր կը յորդորենք ձեզ որ աս
միութեանը վրայ ստեղծ խորհրդ : Եւտու-
եղ խօսքը կը սորվեցնէ մեզի որ երկիրք
և երկիր վրայ եղող բոլոր փրկութեանք
մէկ ընտանիքն են (Երկա Գ. 14, 15) : նորո-
գեալ սրտերն ալ ամեն տեղ իրենց մէջ
տիրող այս ընտանիկան սիրով և կարեկ-
ցութեամբ սոյն իրողութիւնը կը հաս-
տատեն (Յովհ. Եր. 34, 35) : Ոչ ծո-
վեր, ոչ լեզուաց տարբերութիւնը, ոչ
կարծեաց զանազանութիւնը, ոչ մարդ-
կային բարուց թերութիւնները կրնան աս
միութեան արգելք ըլլալ : Մէկ մարմին
մըն ենք Վրիստոսով (Հռոմ. Եր. 5) » :

« Կոստանդնուպոլիսի մեր սիրտե-
րուն մէջ բերած այս օրհնեալ ճշմարտու-
թիւնը՝ պիտի օգնէ ձեզի անտարակոյս փա-
րատելու ան վհատութեան խորհուրդները
որոնց մէջ իշխաւու մօտ կ'ըլլաք երբեմն :
արձարծելու ձեր քաջաւորութեան կրակը՝
երբ, միայն արտաքին երեւութիւն նայելով,
թշնամոյն դէմ առանձին և անօգնական
ողորներու կ'ըլլաք : ձեզ յուսով ընցունե-
լու՝ երբ կրուսեալ մեղաւորաց փրկու-
թիւնը փնտրելու կ'իլլէք : վերջապէս մը-
ղեղ ձեզ խօսելու և զործելու առ սէր
նոց » որոնց վրայ Վրիստոսի պատկերը
կը տեսնուի, թէ և անոնք տկարութիւն-
ներով աղտոզեալ ըլլան : Մերեւել, ձե-
զի տրուեցաւ Վրիստոսի համար՝ չէ թէ
միայն անոր հաւատաւ, հապանք համար
չարհարուելա՛լ (Փիլիպ. Ե. 29) : կը փա-
փագիւք սիրով և կարեկցութեամբ յիշել
կապուածները, որպէս թէ անոնց հետ
կապուած ենք, և չարհարուածները՝ որ-

* Տես Եւտ. Թիւ. 254 :

պէս թէ մենք ալ մարմին ունեցող ենք
(Եբր. Եր. 3) » :

« Եւտուեղ մեր պատերազմներուն մէջ
իրարու թիկունք ըլլանք : մենք ամեն մէկը
թող պատրաստ ըլլայ իր եղբոր խոր-
հուրդ տալու և պաշտպանութիւն ընելու,
ինչպէս նաև բոլոր աշխարհի ներքո և
կարեկցի ըլլալու : « Տէրը աճեցնէ ու
աւելցնէ մեր սէրը իրարու վրայ » ու ա-
մենուն վրայ » (Ե. Թիւ. Գ. 12) :

« Վերջապէս Վրադէնք ձեզի եղբայր-
ներ՝ մեր Տէր Յիսուս Վրիստոսի գա-
լուստեանը՝ ու մեր անոր քովը ժողովուրդուն
համար, չըլլայ որ շուտ մը խախտէք ձեր
միտքէն, ու չըլլայ որ խռովեք » (Ե. Թիւ. Գ. 1, 2) : Կաղաչենք դարձեալ որ ըն-
դունիք մեր այս կարճ բայց անկեղծ յայ-
տարարութիւնը, վստահացնելով ձեզ որ ե-
թէ Եւտարանական Միութեան միջոցաւ
մեզի հետ որեւիցէ կերպով հաղորդակցու-
թիւն ընել ուզէք, նոյն ուրախութեամբ
պիտի ընդունուի » :

ԱՄԵՐԻԿԱ

Եւրեկայի Միսիոնարական Պորտ Բն-
կերութեան 58 Խորդ Տարեկան Ժողովն
աս տարի Սեպտեմբերի մէջ կատարուեցաւ
Միացեալ Նահանգաց Նիւ Եորք Նա-
հանգին արևմտեան կողմը գտնուող Պրի-
ֆալց քաղաքը : Նիւ Եորքէն Տորոնթո
Թոմսըն անունով Վարդգէս մը՝ Ժողովին
սկիզբը Յովհաննէս Եւտարանին « Կեան-
քը անով էր, ու կեանքը մարդոց լոյսն
էր » բնաբանին վրայ քարոզ մը տալով,
շատ զեղեցիկ կերպով ցուցուց որ մարդ-
կային ազգին համար ճշմարիտ լոյս, այս-
ինքն՝ ուսում և կրթութիւն, կամ բուն
քաղաքակրթութիւնն ու լուսաւորու-
թիւնը Վրիստոսէն միայն կրնայ գալ :

Երկրութեան պաշտօնական տեղեկա-
գիրներուն նայելով՝ Պորտ Բնկերութեան
միջոցաւ պահուած 18 Վարդգէսութիւննե-
րէն (ամէն երկրի, կամ երկրի մը այլ և
այլ մասերուն մէջ մէկտեղ աշխատող Մի-
սիոնարաց մէկէն) Վարդգէսութիւն մը կ'ըս-
տուի) ամէն մէկուն մէջ Եւտարանին գոր-
ծը նախընթաց տարւոյն միջոցին միօրե-
նակ յառաջագիւծ եղած է : Յատկապէս
յիշեալ Վարդգէսութեանը գործակից զարու-
նուող 356 բնիկ Հովիւներն ու Վարդ-
գէսները Ժողովին մէջ յիշուելով՝ անոնց
վրայ հետեւեալ վկայութիւնը տրուեցաւ :
« Բնահանուր պատենք քրիստոնէական
և միակերպ ընթացքն ու վարքը, և ի
սէր Վրիստոսի անոնց անձնուրացութիւն-
ներ՝ ոչ միայն իրենց ժողովրդը, այլ և
իրենց վարժիկներն եղող Միսիոնարաց և
ուրիշ ծանօթ Վրիստոսեաց կողմանէ գո-
վութեան արժանի դատուած են : Եւնոն
բնիկ ժողովները կարգով և կանոնով, ը-
րած խորհուրդներն ու տուած որոշում-
ներն ալ արդարութեան համաձայն են :
Իսկ գործնական խնդրոց նկատմամբ անոնց
կարծիքներուն մէջ ընդհանրապէս զարմա-
նալի ընտրողութիւն մը կը տեսնուի » :

Ժողովին մէջ զլսաւորաբար Չինաստա-
նի Վարդգէսութեան վիճակը զգուշութեամբ
և ճշգիւ քննուելէն ետքը, որոշուեցաւ
որ, եթէ հնար ըլլայ, գալ տարուան
մէջ յիշեալ երկրին Վարդգէսներուն թիւն
աւելցուի :

Վարձեալ Երկրութեան հաշուեցու-
ցականներն տեսնուած է որ աս անցեալ
տարուան եկամուտը 437,884 թաւր, կամ
27,367 լիրա, իսկ ծախսը՝ 448,522 թա-
ւր կամ 28,032 լիրա եղած է : 6,206 թա-
ւր կամ 388 լիրա ալ աս անցեալ տար-
ուան վերջը ստուգելին մէջ պատրաստ գըտ-
նուած է : Եւսպէս սոյն նոր աւարտած
տարւոյն ծախսը մէջ 4,432 թաւր, կամ
277 լիրա բաց տեսնուած է :

Իրենց Վարդգէսութեան շրջանին մէջ
Տէրը գործին յառաջ երթալուն վրա-
յով տեղեկութիւն տալու համար՝ աշխար-
հիս այլեայլ կողմերէն Ժողովին ներկայ
գտնուող Պորտ Բնկերութեան Միսիո-
նարաց մէջ կային՝ Օսմանեան Կայսրու-
թեան երկիրները աշխատող Միսիոնար-
ներէն կարնոյ Միսիոնարը Պատ. Բար-
մէլ, Բարդէլու Միսիոնարը Պատ. Պըր-
պէն, և Խարբերդու Միսիոնարը Պատ.
Հոյլը :

